

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 23 sierpnia 2017 r.

Pozycja 159

POSTANOWIENIE

z dnia 16 maja 2017 r.

Sygn. akt Ts 77/16

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Henryk Cioch,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej Sp. z o.o. w W. w sprawie zgodności:

art. 365 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, ze zm.) z art. 45 ust. 1 i art. 31 ust. 3 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

1) podjąć zawieszono postępowanie,

2) odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 25 kwietnia 2016 r. (data nadania) skarżąca – Sp. z o.o. w W. wystąpiła o zbadanie zgodności art. 365 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, ze zm.; dalej: k.p.c.) z art. 45 ust. 1 i art. 31 ust. 3 w związku z art. 2 Konstytucji w zakresie, w jakim przewiduje, że prawomocny wyrok wiąże nie tylko sąd, który wydał ten wyrok, lecz również inne sądy i organy administracji publicznej, bez określenia zakresu i sposobu tego związania.

Skargę konstytucyjną wniesiono w związku z następującą sprawą. Sp. z o.o. w L. wystąpiła z pozwem, w którym dochodziła od skarżącej zapłaty 2 139 536,39 zł wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia wniesienia pozwu oraz kosztami postępowania z tytułu należności wynikających z łączących strony umów dotyczących realizacji projektów ciepłowniczych zlokalizowanych w J. i S. W uzasadnieniu powódka zaznaczyła, że ustalenia faktyczne i oceny prawne kwestii prejudycjalnej leżącej u podstaw dochodzonego żądania zostały dokonane we wcześniejszych wyrokach, które mają przymiot prawomocności.

Sąd Okręgowy w W. w wyroku ze stycznia 2014 r. oddalił to powództwo i zasądził od strony powodowej na rzecz skarżącej 7 217 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Sąd uznał, że nie zasługiwało ono na uwzględnienie przede wszystkim dlatego, że w wyroku rozstrzygającym kwestie prejudycjalne, tj. w wyroku Sądu Apelacyjnego w W. z marca 2010 r., negatywnie oceniono ich zasadność. Wskazał przy tym, że zgodnie z treścią

przywołanego orzeczenia powodowi nie przysługują roszczenia o zapłatę należności związanych z eksploatacją urządzeń będących przedmiotem inwestycji zlokalizowanych w J. i S., w tym zakresie bowiem żądanie sformułowane w pozwie zostało oddalone, co wynikało z nieudowodnienia żądania.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu wniosła powódka, zaznaczając jednocześnie, że zaskarżeniem obejmuje kwotę 1 956 077,48 zł. Sąd Apelacyjny w W. w wyroku z sierpnia 2014 r. uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w W., uznając, że sąd ten nie rozpoznał istoty sprawy, ponieważ powstrzymał się od oceny dowodów zgłoszonych przez powódkę dla wykazania zasadności dochodzonego roszczenia obejmującego okres późniejszy od rozpoznanego w wyroku z marca 2010 r. oraz – powołując się na prekluzję dowodową – nie rozpoznał wniosku o zobowiązanie skarżącej do przedłożenia dokumentów i rozliczeń.

Sąd Najwyższy w postanowieniu ze stycznia 2015 r. uchylił wyrok Sądu Apelacyjnego w W. z sierpnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w W. po ponownym rozpoznaniu sprawy wyrokiem z października 2015 r. zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w W. o tyle, że zasądził od skarżącej na rzecz strony powodowej kwotę 1 956 077,48 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od 5 czerwca do dnia zapłaty oraz kwotę 6 600 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Zasądził także od skarżącej na rzecz strony powodowej kwotę 15 400 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego oraz nakazał skarżącej uiszczyć na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w W. kwotę 187 804 zł z tytułu brakujących opłat sądowych od pozwu i apelacji, od których skarżąca była zwolniona. Uznając istnienie co do zasady odpowiedzialności skarżącej względem powódki za spełnienie świadczeń wynikających z łączącej strony umowy kooperacyjnej wraz z porozumieniem uzupełniającym, również w zakresie obejmującym zapłatę prowizji oraz kosztów dodatkowych i dodatku z tytułu ryzyka działalności gospodarczej, stosownie do prawomocnego rozstrzygnięcia zawartego w wyroku Sądu Apelacyjnego w W. z marca 2010 r., sąd stwierdził, że roszczenie powódki – w zakresie dochodzonym na etapie apelacji – zasługiwało na uwzględnienie.

W skardze konstytucyjnej skarżąca zarzuciła naruszenie prawa do sprawiedliwego rozstrzygnięcia sprawy przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd (art. 45 ust. 1 Konstytucji), zasady proporcjonalności (art. 31 ust. 3 Konstytucji) oraz zasady demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji) przez art. 365 § 1 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby.

Zdaniem skarżącej określenie w zakwestionowanej regulacji ogólnych zasad związania prawomocnym wyrokiem w sposób kategoryczny, wobec braku sprecyzowania granic tego związania, skutkuje zobowiązaniem wszystkich sądów do orzekania z uwzględnieniem rozstrzygnięcia, które zapadło w innej sprawie. Może to prowadzić w konsekwencji do sytuacji, w której sądy będą dokonywały dowolnej wykładni wyroków – nawet tych, w których powództwo oddalono – tak aby doszukać się w nich podstaw do przesądzenia o odpowiedzialności pozwanego, bez poczynienia własnych ustaleń w tym zakresie. Tak też stało się – jak twierdzi skarżąca – w jej sprawie. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu dokonał bowiem, według niej, błędnej wykładni uzasadnienia prawomocnego wyroku z marca 2010 r., w którym uznano powództwo wniesione przez Sp. z o.o. przeciwko niej „za nieudowodnione oraz nieznajdujące oparcia w konkretnych postanowieniach umownych”.

Skarżąca, porównując instytucję mocy wiążącej prawomocnego orzeczenia oraz instytucję przewidzianą w art. 366 k.p.c., zwróciła uwagę na to, że w przypadku tej drugiej, tj. instytucji powagi rzeczy osądzonej, ustawodawca określił skutki prawne jej wystąpienia,

tzn. ustanowił zakaz ponownego orzekania w tej samej sprawie (odrzućenie pozwu – art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.), a w razie wszczęcia postępowania – jego nieważność (art. 379 pkt 3 k.p.c.). Również art. 11 k.p.c. regulujący związanie sądu cywilnego wyrokiem karnym nie pozostawia – w jej przekonaniu – wątpliwości co do zakresu tego związania. Tymczasem w przypadku instytucji mocy wiążącej prawomocnego orzeczenia kwestia granic związania jest „bardzo sporna w orzecznictwie i doktrynie”. W nowszym piśmiennictwie i judykaturze dominuje bowiem – jak zaznacza skarżąca – węższe ujęcie zakresu mocy wiążącej takiego orzeczenia i założenie, że sprowadza się ona do związania jego sentencją, a nie uzasadnieniem wraz z przesłankami faktycznymi i prawnymi, przyjętymi za jego podstawę.

Zdaniem skarżącej lakoniczność art. 365 § 1 k.p.c. i nakaz uwzględnienia prawomocnego orzeczenia bez określenia, czy oznacza to związanie tylko jego sentencją, czy też wszystkimi ustaleniami w nim poczynionymi, nie tylko przyczynia się do powstania rozbieżności w judykaturze, lecz również uniemożliwia sądom wykonywanie ich kompetencji, w szczególności swobodną ocenę dowodów oraz samodzielne rozstrzygnięcie wszystkich zagadnień występujących w sprawie, pozbawiając tym samym strony możliwości skutecznej obrony w kolejnych procesach.

Mając powyższe na uwadze, skarżąca wskazała, że ze względu na nieprecyzyjne sformułowania i niejasną treść art. 365 § 1 k.p.c. narusza zasadę określoności prawa oraz zasadę proporcjonalności (art. 31 ust. 3 w związku z art. 2 Konstytucji). Ponadto związanie sądów prawomocnym orzeczeniem wydanym przez inny sąd w innej sprawie – w tym ustaleniami faktycznymi lub przedstawioną w wyroku wykładnią prawa, czy oświadczeniami woli – nie jest, jak zaznaczyła, zasadne w demokratycznym państwie prawnym, ponieważ ogranicza w sposób istotny prawo do sprawiedliwego rozstrzygnięcia sprawy przez niezawisły sąd (art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 2 Konstytucji).

W skardze konstytucyjnej skarżąca zaznaczyła, że 25 marca 2016 r. złożyła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w W. z października 2015 r.

Postanowieniem z sierpnia 2016 r., działając na podstawie art. 67 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. z 2016 r., poz. 293), Trybunał Konstytucyjny zawiesił postępowanie. W uzasadnieniu wskazał, że orzeczenie Sądu Najwyższego może mieć wpływ na ustalenie podstaw wystąpienia ze skargą konstytucyjną, w szczególności na stwierdzenie naruszenia przysługujących skarżącej konstytucyjnych wolności lub praw.

Wyrokiem z marca 2017 r. Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego w W. z października 2015 r. i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Na podstawie art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 13 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz ustawę o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego (Dz. U. poz. 2074) do postępowania przed Trybunałem wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym stosuje się przepisy tej ustawy. Skoro postępowanie zainicjowane skargą skarżącej nie zostało zakończone do dnia 3 stycznia 2017 r., tj. dnia wejścia w życie ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072; dalej: ustawa o TK), to zarówno wstępne, jak i merytoryczne rozpoznanie skargi określają przepisy ustawy o TK.

Skarga konstytucyjna jest szczególnym środkiem ochrony wolności lub praw, który musi spełniać szereg przesłanek warunkujących jego dopuszczalność. Zasadniczo zostały one uregulowane w art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz uszczegółowione w przepisach ustawy o TK.

Zgodnie z art. 77 ust. 1 ustawy o TK skarga konstytucyjna może być wniesiona po wyczerpaniu przez skarżącego przysługującej w sprawie drogi prawnej, w terminie 3 miesięcy od dnia doręczenia mu prawomocnego wyroku, ostatecznej decyzji lub innego ostatecznego rozstrzygnięcia. W sytuacji, gdy postępowanie w danej sprawie nadal się toczy, a skarżący nie doprowadził do nadania orzeczeniu waloru ostateczności, wniesienie skargi konstytucyjnej musi być uznane za przedwczesne.

Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że rozpoznawana skarga nie spełnia powyższego wymogu.

Skarżąca wiąże naruszenie wskazanych w skardze konstytucyjnej wolności i praw z wyrokiem Sądu Apelacyjnego w W. z października 2015 r. Orzeczenie to Sąd Najwyższy uchylił wyrokiem z marca 2017 r., a sprawę przekazał do ponownego rozpoznania. Oznacza to, że w przypadku skarżącej nie doszło jeszcze do wydania ostatecznego rozstrzygnięcia o przysługujących jej konstytucyjnych wolnościach i prawach.

Skoro w niniejszej sprawie brak jest ostatecznego orzeczenia, to skarga nie spełnia podstawowej przesłanki określonej w art. 79 ust. 1 Konstytucji. Powyższa okoliczność uzasadnia odmowę nadania skardze dalszego biegu.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 ustawy o TK skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty doręczenia tego postanowienia.